

РОЛЬ МІЖКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ НІМЕЧЧИНИ

УДК 371.4(430)

Аліна Леснянська-Дошак, викладач кафедри романської філології та компаративістики
Ольга Юзьвяк, викладач кафедри романської філології та компаративістики
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

РОЛЬ МІЖКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ НІМЕЧЧИНИ

У статті висвітлюється проблема впровадження міжкультурного виховання у підготовку німецьких вчителів.

Ключові слова: педагогіка, міжкультурне виховання, полікультурне виховання, освіта, соціальна сфера, демократичне суспільство, расизм.

Літ. 12.

Alina Lesnians'ka-Doschak

A ROLE IS BETWEEN CULTURAL EDUCATION ON THE MODERN STAGE OF DEVELOPMENT OF GERMANY

In the article the problem of introduction is illuminated between cultural education in preparation of the German teachers.

Key words: pedagogics, between cultural education, field cultural education, education, social sphere, democratic society, racism.

Постановка проблеми. На даний час Німеччину можна назвати країною іммігрантів, де проживають люди з різною культурою, релігією і ментальністю. У великих містах можна зустріти молодих людей, які народилися, закінчили школу і працюють у Німеччині, але не мають жодних контактів з німецьким суспільством. Тому вони стають членами різних націоналістичних угруповань. Дана проблема виникла тому, що школа не створила жодних умов для нормального співіснування різнокультурних народностей. Обов'язковим завданням школи повинно стати виховання у школярів позитивного ставлення один до одного, та до так званих "чужих". Педагоги шукають сьогодні шляхи розв'язання даної проблеми, про що свідчать велика кількість публікацій та дані Інтернету щодо питання про міжкультурне виховання.

Проблема міжкультурного виховання на сьогоднішній день дуже актуальна, а особливо для Німеччини. Вона належить до семи найрозвиненіших країн світу і потерпає від іммігрантів. У Німеччині проживає близько трьох мільйонів іноземців, діти яких повинні здобувати освіту, тобто відвідувати місцеві школи та навчатись у вищих навчальних закладах. Вони співіснують із дітьми корінних німців, а тому переймають культуру, звичаї, менталітет країни, в якій живуть. Ми повинні прослідкувати – яку роль відіграє міжкультурне виховання у підготовці вчителів Німеччини.

Аналіз останніх досліджень. Над питанням

міжкультурної освіти і виховання працювали такі дослідники як О. Полякова, І. Бондарук, О. Сухомлинська, Ю. Сива, О. Каніболоцька, у закордонних наукових школах значний внесок у розвиток ідей здійснили Jennifer Kerzil, M. Honor та інші.

Мета статті полягає у дослідженні міжкультурного виховання вчителів Німеччини та в аналізі цілей цього виховання.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день питання про міжкультурне виховання дедалі частіше зустрічається у різноманітних літературних газетах та журналах, а також широко представлене у впровадженні проектів інформаційно-провідних шкіл, об'єднань, товариств, компаній, соціально-педагогічних закладів або різноманітних фірм.

Політична дискусія з кінця 2000 року вказує, на те співіснування різних релігій, культур, етнічностей в Німеччині як і в Європі загалом визначатиме надалі суспільна дискусія. Через тридцять років дискусій всі великі партії акцентують свою увагу на Німеччині, як на країні іммігрантів. У країні, яка протягом століття багато разів старалася докорінно змінити суттєві, основні цінності, завзято сперечаються навколо поняття – "німецька провідна культура", хоча ніхто не в змозі точно сказати, що означає ця специфічна німецька культура. Ззовні німецького суспільства люди виражають свій страх, та комплексують перед будь-якими змінами, а також висловлюють свою боязнь перед власною нездатністю виступати брутальним насиллям

РОЛЬ МІЖКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ НІМЕЧЧИНИ

проти всього що їм здається чужим. З іншого боку, у великих містах можна зустріти молодих людей, в основному віком до двадцяти років, які народилися і були соціалізовані в Німеччині, але крім школи і місця роботи не мають жодних контактів з німецьким суспільством і схиляються до насильства в націоналістичних групах.

Суспільна дискусія про співжиття людей, які мають різні культурні особливості мусить очевидно в найближчі десятиліття знову і знову вестися по-новому при змінених рамкових умовах. Неодмінним завданням школи має стати те, щоб ініціювати мирне співжиття, яке б приносило користь для всіх, в якому школа приєднувала б школярів до новоствореного німецького суспільства і одночасно виховувала б у всіх школярів відкритість та позитивне ставлення одних до одних та до так званих "чужих". Саме це є завданням педагогічної освіти, яка не залишить наступні покоління вчителів з цим питанням на одинці [8, 54].

Центральна Європа – це регіон, в якому міграція спостерігається протягом низки століть. Наприклад, найпереконливіша теорія про виникнення Баварії – теорія про змішання кельтських племен із римлянами, германцями та слов'янами. Так актуальною є помітна хвиля міграції від початку набору іноземної робочої сили у 1961 році, яка для німецької історії не є чимось незвичайним. Цілком нормальним є між іншим те, що культура в середині країни змінюється завдяки зовнішнім впливам. Німецька культура (мистецтво, мова, ставлення до регіону, релігії, роботи та проведення вільного часу), з кінця Другої світової війни супроводжувалася, а також зараз супроводжується постійними змінами. І лише невеличка частина змін відбувалася через міграцію. Саме цим завданням займаються, з кінця шістдесятих років, соціальні педагоги та провідні вчителі з усього світу.

Об'єднання Європи, зокрема безперервна міграція до більш розвинених країн, призвело до того, що школи стали осередками зібрання дітей різноманітних культур. Особливе завдання початкової школи полягає в розвитку пізнання людини і культури, навчання співіснувати в однаковому середовищі так, щоб можна було вчитися один від одного, а також при цьому всебічно розвиватися. Міжкультурне виховання направляється на основну масу як німецьких так і іноземних школярів з метою порівняти деякі ставлення та позиції одних школярів з позиціями інших, та підвести обидві групи до спільного висновку. Для розвитку особистості ненімецьких школярів пошук можливостей розвиватися,

рухатися вперед – необхідність в їхньому первинному середовищі, культурному оточенні, а також в суспільстві де вони зараз перебувають. Розвиток одного з видів даного ідентитету повинен призвести до кращого щоденного осилення негараздів. Німецькі діти можуть розвиватися через пізнання цілісності та різновидів цікавості, відкритості та толерантних можливостей. Кількість і рівень зусиль, які застосовуються під час викладання, залежить від відповідальних рішень кожного вчителя зокрема, який стикається із цією специфічною ситуацією і пов'язаними з цією ситуацією потребами. При міжкультурному вихованні, як і при кожній шкільній виховній ситуації, у Німеччині, в основному, знаходять однакових партнерів, тобто – вчитель, школяр, батьки, претензії та вимоги суспільства. Також багато проблем виховання та конфліктів виховання є невід'ємними в даній ситуації. Вчителі дедалі частіше скаржаться на посталі перед ними проблеми в найрізноманітніших сферах. Основні види таких проблем базуються на соціальних відносинах, а саме через мовні непорозуміння, через різноманітні ціннісні орієнтації (деякі юнаки не вважають жінку, як авторитарну особу). Цей каталог щоразу збільшується і виявляє нові взаємопов'язані аспекти із класами багатими на представників різних культур [11, 43].

Невід'ємним у міжкультурному вихованні, поряд з численними знаннями про Німеччину та її культуру, є точні, ґрунтовні знання інших культур. Той, хто знає історичні зв'язки і звичаї, хто має ґрунтовні знання про систему уряду, шкільну систему країни, або подорожував з пізнавальною метою по країні чи регіоні, зможе легше заглибитися у проблеми і відношення людей, або просто ставити запитання, які так чи інакше цікавлять дану особу. І все таки багато німецьких колег зацікавлені цим питанням, а особливо ті, хто регулярно звертається до інформаційних журналів чи спеціальної літератури за допомогою, хоча б для, того щоб зацікавити іноземного школяра, який навчається в Німеччині, чи урізноманітнити сам процес навчання. Навіть якщо такі звернення до додаткової літератури є першим кроком в напрямку міжкультурного компетентного виховання, це вже про дещо свідчить. Подальша освіта мусить стати єдиним цілим, тобто об'єднати зусилля для подолання усіх незначних проблем, а вже потім її представники можуть сміливо намагатись втілювати в життя навчальні проекти чи плани, проводити регулярні бесіди щодо нововведень, переконувати навколишніх у своїй правоті та

РОЛЬ МІЖКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ НІМЕЧЧИНИ

пробуджувати бажання до подальшої праці в цій галузі.

Міжкультурне виховання є актуальною проблемою німецького суспільства, яку необхідно розв'язувати на загальнодержавному рівні освіти. Вона допомагає зберегти соціальний мир в середині поліетнічного суспільства, а назовні допомагає створити умови для компетентної нашої участі у глобальному світі. Без міжкультурного виховання, не лише в Німеччині, а й в інших країнах, в яких це проявляється, не можливо здійснити європейську інтеграцію в даний час. Міжкультурне виховання означає не лише відкидання власної ідентичності, а також поставлення собі за мету зробити суспільство прозорим тобто відкритим для інших культур.

В освіті вчителів другої освітньої фази для вчителів початкової, основної та старшої школи міжкультурне виховання подається в обмеженому обсязі. Проте міжкультурне навчання в школах існує в таких напрямках: в багатьох школах (класах) і навчальних закладах педагоги практикують міжкультурне навчання; в шкільних навчальних планах вимагається міжкультурне виховання; розгляд міжкультурних проєктів відбувається досить часто та з точки зору різноманітних сторін; у шкільних буденностях, виходячи із різноманітних ситуацій, проходить також міжкультурне навчання.

Отже, провідні німецькі педагоги вважають, що у Німеччині потрібно радіти з того, що справжнє життя є сильнішим, аніж його структурні задатки, що багато вчителів є набагато прагматичнішими і відповідальнішими, ніж це відповідає їхньому відкритому образу, який склався на протязі останніх, важких років існування ще необ'єднаної Німеччини.

Висновок. Як міжкультурні зв'язки, розуміються всі зв'язки, в яких учасники звертаються не лише до своїх власних кодексів, конвенцій, підходів, і форм поведінки, а в яких пізнаються й інші кодекси, конвенції і повсякденна виваженість поведінки. При цьому вони сприймаються і визначаються, як чужі, або незвичні. Звідси міжкультурними є всі ті зв'язки в яких своєрідність і незвичайність, ідентичність і відмінність, стандартність і новизна, стримуються із середини, тобто проходить централізоване стримання; при цьому все визначають погляди, почуття і розуміння. Міжкультурними є всі ті людські стосунки, в яких культурна замкнутість пізнається завдяки подоланню меж системи. Отже, головною, кінцевою метою нашої статті є розв'язання проблем на які спрямовані ідеї, що зустрічаються

в повсякденному житті, як спроби діалогу для взаєморозуміння між народами. Толерантного і мирного перебування (співіснування) на одній території і в один час. Потрібно робити все, щоб людство нарешті зрозуміло, що одні не можуть існувати без інших: християни без мусульман, білі без чорних, люди так званого “нового світу” без віддалених від цивілізації племен, що живуть за первісними законами та уявленнями про світ.

1. Бацевич Ф.С. *Словник термінів міжкультурної комунікації*. – К.: Довіра, 2007. – 205 с.

2. Вільгельм Гумбольдт. *Про внутрішню та зовнішню організацію вищих навчальних закладів у Берліні*. // *Ідея Університету: Антологія/ Упоряд.: М. Зубрицька, Н. Балик, З. Рибчинська; відп. ред. М. Зубрицька*. – Львів: Літопис, 2002. – С. 25 – 33.

3. Марек Квек. *Національна держава, глобалізація та Університет як модерний заклад*. // *Ідея Університету: Антологія/ Упоряд.: М. Зубрицька, Н. Балик, З. Рибчинська; відп. ред. М. Зубрицька*. – Львів: Літопис, 2002. – С. 267 – 295.

4. Марія Зубрицька. *Філософський дискурс ідеї університету: в складних лабіринтах пошуку істини/ Ідея Університету: Антологія/ Упоряд.: М. Зубрицька, Н. Балик, З. Рибчинська; відп. ред. М. Зубрицька*. – Львів: Літопис, 2002. – С. 7 – 23.

5. Матієнко О.С. *Виховання толерантності у старшокласників середніх загальноосвітніх ліцеїв Франції. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, 13.00.07 – теорія і методика виховання. Інституті проблем виховання Академії педагогічних наук України. Київ: 2006 – 17 с.*

6. *Мистецтво жити в громаді. Навчально-методичний посібник з гро-мадянської освіти та виховання учнівської молоді для вчителів та учнів середніх загальноосвітніх навчальних закладів. Укладачі: Буров С., Жадько О., Педан-Слепухіна О., Ашишур Л., Дяків В.* – Львів: НВФ “Українські технології”, 2005. – 160 с.

7. *Міжкультурна освіта в школі: Навчально-методичний посібник / Укл. І.П. Бондарук*. – Біла Церква: КОПОПК, 2008. – 64 с.

8. *Міжкультурна освіта. Порадник для вчителя*. – Варшава, 2008. – 176 с.

9. *Релігійна багатоманітність та міжкультурна освіта: посібник для школи / за ред. Джона Кіста / Пер. з англ.* – Львів: ЗУКЦ, 2008. – 160 с.

10. *Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посіб. / О.І. Пометун, Л.В. Пирожченко. За ред. О.І. Пометун*. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.

11. *Уповноважена освіта: Посібник для тренерів. Інформаційно-консультаційний жіночий центр*. – К.: Довіра, 1999. – 90 с.

12. L. Barmer. “Culture and Communication Intercultural Communication in the Global workplace”, *Journal of business communication*, P. 141 – 161.

Стаття надійшла до редакції 04.11.2010